

Občani o sebi in o drugih

Stran od kmetije

Nisem še star

Iz kmečke družine na Lipoglavu izhaja Lučka Bozja. Je zadnji in enajsti otrok očeta Janeza in matere Frančiške. Oba sta še čila in zdrava za svoja leta, toda skrbi jih, kdo bo ostal na kmetiji s 32 ha zemlje. Lučka je zadnji član te številne kmečke družine, ki ji verjetno ne bi dobili para v naši občini in ki noče ostati na zemlji svojih dedov, kot niso hoteli ostati njeni brat-

»Koliko pa je razlika v letih med najstarejšim in vami?«

»Sedemnajst let. Najstarejša je sestra in je od mene starejša 17 let.«

»So bratje in sestre že vsi poročeni?«

»Vsi še niso, le dva brata in štiri sestre, ostali pa smo še samski in čakamo, kdo se bo naslednji okorajžil.«

»Kje pa so vsi?«

»Starejša sestra je v Grosupljem, ena v Ljubljani, ena v Trzinu, ena pa v sosednji vasi. En brat se je preselil v Bovec, eden pa v Hrastje pri Šmarje-Sap, tako da smo doma še tri sestre in dva brata.«

»In so vsi v službah, ali so se priženili tudi na kmetije?«

»Od 11 otrok se je samo ena sestra priženila na kmetijo, vsi ostali pa so postali delavci in so v službah.«

»Kakšen pa je vaš načrt za bližnjo prihodnost?«

»Čimprej se znebiti kmetije. Upam, da se bom drugi mesec že zaposlila.«

»In zakaj nočete ostati na kmetiji?«

»V družini sta še dva fanta in eden bo moral prevzeti kmetijo, ker ženski po navadi ne pripada kmetija. Tudi veselja nimam, posebno če pogledam brate in sestre, ki so zaposleni in vidim, kaj vse imajo, ko imajo svoj denar. Tudi pogled na ostarele starše mi ne daje veselja do kmetije, ker na stara leta kmet nima tistega, kot ima delavec. Tudi jaz sem ena tistih mladih ljudi, ki odhajajo iz kmetij v mesta ravno zaradi neurejenih razmer v kmetijstvu.«

Najstarejši vaščan Zadvara je 87-letni upokojenec papirnice Vevče Karel Vidergar, rojen leta 1884. Pri teh letih je še izredno čil in zdrav ter pripravljen, da razdruži marsikatero šalo ali, da se Pri Mikci celo zavrti ob poskočni polki. Dobrodošel je v vsaki družbi in marsikateri daje tudi svoj ton. Veselje do življenja, ki ga izžareva, prehaja ob dobri kapljici tudi na druge in daje voljo tudi drugim da laže prenašajo bremena svojih let.

»Kako prenašate teh 87 let?«

»Ja, zaenkrat kar v redu. Če pogledam nazaj, vidim v teh 87 letih marsikaj, od dobrega do slabega, več pa dobrega, saj sem po naravi optimist in gledam življenje dokaj dobrohotno.«

»Kako pa ste preživljali vaše otroštvo?«

»S sedmimi leti sem šel za pastirja k Vrbanu, nato k Bizjaku v naši vasi, s 14 sem se pa že učil za pleskarja v Ljubljani. Izučil se nisem, ker mi mojster ni plačal toliko, kot smo se domeni. Imel pa sem že takrat edini v vasi kolo.«

Karel Vidergar

»Kam ste šli pa potem, ko ste zapustili mojstra?«

»Leta 1899 sem bil krajši čas v papirnici Vevče, dokler nisem leta 1902 odšel za 5 let v Ameriko. Potem sem se vrnil domov, da sem odslužil cesarja, nakar sem ponovno odšel nazaj leta 1913, za 8 let, kjer sem delal v več krajih kot težak.«

»In kako to, da ste se potem vrnili domov?«

»Mati so hoteli, da jaz prevzamem kmetijo, in s tem so me izvabili domov. Ker pa naša kmetija ni bila velika, sem se takoj zopet zaposlil v papirnici Vevče.«

»So vam kaj koristile izkušnje iz Amerike?«

»Izkušnje od tam nisem mogel izkoristiti doma, ker sem delal na povsem drugačnem delu, toda prištedil sem dosti za hišo in si nasploh dosti opomogel.«

»Kako pa ste občutili razliko med Ameriko in domom?«

»Razlika je bila ogromna, morebiti večja kot sedaj. V Ameriki so bili že avtomobili, tu o tem ni bilo ne duha ne sluha, cest sploh ni bilo za primerjati, da o izgledu vasi sploh ne govorim. Tu je bilo vse leseno, krito s slamo in revščina nasploh.«

»Kakšna je po vašem mnenju razlika predvojne Jugoslavije in današnje?«

»Zdi se mi, da je danes Amerika tukaj, če pa primerjam življenje v stari Jugoslaviji in danes, te razlike skoraj ne morem primerjati niti po gmotni niti po družbeni strani, posebno če vzamem v obzir komunikacijska sredstva. Razlika je tudi v tem, da je bil pred vojno kmet zelo cenjen, delavec pa ne, sedaj pa je obratno.«

»Mislim, da ne, toda ne vem, kaj mi bo življenje še prineslo.«

»Kaj bi si želeli v vaših letih in pri teh razmerah?«

»Najbrže to, da bi večno ostala stara 19 let.«

Krajevna skupnost je koristna

Mirko Tekalec

Od središča naše občine pa do tja, kjer živi in dela Tekalec Mirko, je 19 km in to v hribih, precej visoko nad Dolskim. Star je 34 let. Ženo Minko dela na kmetiji, katero je podedoval po očetu. Ima 22 ha zemlje, obdelovalne pa le 8, tako da je za dva dela kar dosti.

»Pa lahko vse obdelate le sami z ženo?«

»Razen velikih del opravi vse sama, le pri žetvi ali spravlanju sena mi pomagajo tudi drugi, ker dva je le premalo.«

»Torej žena ni zaposlena?«

»Ne, oba delava na kmetiji.«

»Pa je tudi ona rojena na kmetiji, ali se je kmetovanja pcprijela šele pri vas?«

»Tako kot jaz je tudi ona doma s kmetije, celo sosed, tako, da sva kmečkega dela navajena že od otroštva.«

»Do mesta ali do naše obč. skupščine je precej daleč. Ali greste večkrat tja?«

»Večkrat. Imam precej opravka na občini, tudi sestankov in tako me pot večkrat zanese na občino ali v mesto.«

»Ali so ti opravki le v vezi z vašo kmetijo ali so še drugi vzroki?«

Ker sem predsednik komisije za kmetijstvo in gozdarstvo pri KS Klopce in član iste komisije pri obč. skupščini, me pot tudi po tej plati večkrat potegne na občino.«

»Vi ste odborik KS Klopce. Ste seznanjeni z delom te KS. Ali dela ta KS v zadovoljstvo občanov ali ne?«

»Mislim, da. Ta KS odgovarja svojemu namenu, saj je dokaj aktivna in dela resnično v korist in v zadovoljstvo naših občanov. Zasluge ima za zgraditev ceste in vodovoda, kar nam je bil največji problem. Čeprav ni še vse do kraja gotovo, gleda KS na to, da se to uredi, saj brez dobrih cest, katere nam še manjkajo, je kraj precej bolj siromašen.«

Lučka Bozja

je in sestre. Vseh deset je že zaposlenih in tako za vedno obrnilo hrbet zemlji, katero ljubi njihov oče in iz katere so sami izšli.

»Kako to, da ste vi edini ostali na kmetiji?«

»Bile so take okoliščine, toda nikoli si nisem želela ostati na kmetiji. Že po končani osemletki sem se hotela zaposliti, toda zbolela sem ter bila s tem prisiljena ostati doma. Potem sem nekaj časa pazila na otroke svoje sestre, kasneje pa tudi zaradi staršev, ki so že stari. Velik vzrok je bil tudi to, da sem najmlajša v družini.«

Deset let na mopedu

Na Pancah, vasi z dvajsetimi hišami, ki so stisnjene na izredno lepem hribočku na jugozahodu naše občine, živi 33-letni Kastelic Jože, zidar pri SGP Grosuplje. Je poročen in oče dveh otrok.

»Koliko pa sta otroka stara?«

Jože Kastelic

»Večja ima 7 let, mlajši Dušan pa 2 leti.«

»Torej gre prvi otrok že v šolo?«

»Ja, to jesen je šla punčka v prvi razred.«

»Ali se preživljate samo z delom v službi, ali imate tudi kaj zemlje?«

»V glavnem se preživljam s službo, ker pa imamo doma še 6 ha zemlje, je delan zaslugek tudi od tam, toda to mi vzame veliko prostega časa.«

»Je žena tudi v službi?«

»Ne. Doma je ravno toliko zemlje, da ima dosti dela na njej, pa tudi otroci ji dajo dosti dela.«

»Ali je še kdo pri hiši? Ste sami?«

»Nismo sami. Doma je še 74-letna mati in 70-letna teta, tako da nas je pri hiši precej, toda za delo sva v glavnem sama. Tudi moj zaslugek se ustrezno zmanjša z ozirom na število ljudi pri hiši.«

»Kam hodite v službo?«

»V Ljubljano.«

»To je precej daleč. Kako pa hodite, z avtobusom ali kako drugače?«

»Zadnje leto se vozim s svojim avtomobilom, prej pa sem se 10 let vozil z mopedom. Pozimi je bilo najhujše. V Indosu, kjer sem bil tedaj zaposlen, sem delal na tri izmene in dostikrat, ko sem šel domov, je bila cesta zametena in potem sem rnil moped celo uro.«

»Kako pa je poletje?«

»Oh, poleti pa je voznja od tu pa v Ljubljano pravi užitek, kljub temu, da je 19 km. Dolina Reke je zelo prijetna in poletna jutra v naši vasi so zelo lepa, saj je vas dvignjena in je prekrasen razgled.«

»Bi se vi posvetili samo kmetijstvu, če bi imeli dovolj zemlje?«

»Ne, če bi se le dalo, se ne bi.«

»Zakaj ne?«

»Prvo, kar je, je to, da s kmetijstvom ne bi dosegel tako visokega življenjskega standarda, kot ga imam sedaj, drugič pa to, da mi ostane več časa kot kmetu, ki gara od jutra do mraka, pa tudi več privilegijev imam, kot npr.: socialno zavarovanje, dopust, posojila in še druge stvari.«

Najlepše je biti mlad

Peterka Tončka, 19-letno dekle in edinka iz vasi Vrh pri Klopcah nad Dolskim, hodi vsak dan v službo v Ljubljano. To ji vzame dosti časa, zjutraj in popoldan, toda brez službe ne bi hotela biti, ker ima kljub dolgi poti v službo več koristi in razvedrila, kot pa bi ga imela doma. Ker je že navajena na to, ji to ne dela glavič in pravi, da tudi stanovanja ne bi zamenjala, pa čeprav ima do službe 19 km.

»Kdaj potem že vstanete zjutraj?«

»Že ob petih, ker imam službo ob pol sedmih.«

»Kdaj se pa vrnete domov?«

»Okoli pol petih. Pozimi je že skoraj tema.«

»Pa radi hodite v službo, čeprav vam vzame veliko časa?«

»Rada. Imam dobro službo, dobro zaslužim in zato mi ni dolgčas v službi in laže sem potem tudi te ure od doma.«

»Kaj pa delate v službi?«

»Delam v kopirnici pri IMP v Ljubljani in s tem delom sem zadovoljna.«

»Ali pomislite na to, kaj vse bi lahko napravili v času, ki ga potrošite za pot v službo in domov?«

»Ja, to pomislim, toda pomagati se ne da. Ker sem edinka, sem še bolj navezana na dom in tako tudi iz ljubezni do doma in staršev laže vztrajam v službi in na poti.«

»Kaj pa čas za vaše osebno razvedrilo in kako ga preživite?«

Tončka Peterka

»Casa imam le ob nedeljah in kadar imam proste sobote. Ker je vas majhna in okoliš raztresen, preživim prosti čas v glavnem doma.«

»Gotovo pogrešate zabave in družabnosti v vasi?«

»Seveda, vsega tega pogrešam, toda v teh vaseh niti ni nobenega prostora, kjer bi se mladina shajala, tako da gremo včasih le na igre v Dolsko.«

»Pa greste v kino ali na ples tudi v Ljubljano?«

»V kino v Ljubljano grem zelo poredko, na plesu pa sploh še nisem bila.«

»Torej se vaše življenje vrti v glavnem okoli doma?«

»Da. Zaenkrat sem s tem zadovoljna.«

»Potem ne boste zapustili Vrha?«